

Vuitena jornada de l'Opinió Catalana

De dins i de fora

Barcelona, 7 de novembre de 2009

Sessió:

Conferència inaugural

Molt Hble. Sr. Joan Rigol

Expresident del Parlament de Catalunya

Moltes gràcies, Muriel.

A veure, a mi aquestes tres preguntes formulades m'han suggerit tota una colla de coses, potser massa a l'hora de tenir poc temps per poder-les expressar.

La primera cosa. No vull aclucar els ulls davant la crisi que tenim profunda en el nostre país, no només socioeconòmica, sinó política, malgrat que hi ha molta gent de l'*establishment* polític que vol aclucar els ulls. Crec que estem en una situació, i amb això sintonitzo perfectament amb el president Benach, en què cal un revulsiu de regeneració democràtica molt i molt important. I també sé que, tot i que els partits són imprescindibles per una democràcia, i una democràcia plural com la nostra, la partitocràcia ens pot ofegar. En el moment en què els partits es converteixen en l'eix de tota la política i de si mateixos, ens ofega la realitat. Però dit això, jo crec que és possible que a Catalunya ens en sortim, sobretot si som capaços de captar aquells elements que formen part de la crisi de la societat contemporània. És a dir, Catalunya és un país que pot afrontar els reptes del conjunt de la nostra societat occidental des del nostre propi llenguatge i des del nostre propi bagatge. Dic això, perquè és clar, quan..., a l'època de la mancomunitat, com explica l'Albert Balcells, no hi havia gaire consciència

política al començament, però tothom formava part d'una societat cultural molt més homogènia que la nostra, i es tractava, sobretot, de desvetllar la consciència nacional a partir del que la gent vivia culturalment, socialment, etc.

Avui dia ens trobem davant d'una societat catalana molt i molt complexa i, per tant, aquell esquema no ens val perquè hem de ser capaços de generar un nacionalisme des de Catalunya, que agafi i que envolti tota la realitat de la complexitat catalana. I això, al meu entendre, ens obliga a sortir dels nostres plantejaments i anar cap als plantejaments d'àmbit global, i donar-hi una resposta des d'aquí. Aquest és, diguem-ne, una mica el meu esquema o la meua manera de pensar.

Sobre la nostra societat donaré quatre pinzellades, de les lectures que tots fem, diguem-ne, de la gent que hi escriu. Jo penso ara amb els Bauman, amb els Ulrich Beck, Finkielkraut, etc., aquesta colla de gent. Primer, ens trobem davant d'una societat on l'immediatisme fa que els ciutadans en comptes de ser ciutadans es transmutin en consumidors. I fins i tot en consumidors de política, i no, diguem-ne, de desplegament de la seva capacitat de ciutadania. Per tant, una condició d'immediatisme, que em sembla que travessa el conjunt de la nostra societat. Ens trobem davant d'una visió de la societat d'una manera molt unilateral, des de l'economicisme el que diem a Catalunya, que el que no són pessetes són punyetes, doncs, això ha calat profundament en la consciència de la nostra societat, i amb una manca de visió de creixement integral de totes les potencialitats humanes, com a persones, i com a conjunt de societat.

Ens trobem, em sembla, amb una altra característica, que és la d'un individualisme, que aquesta comunitat humana ens hi va portant, i aleshores amb aquest individualisme cadascú va intentant salvar la pell com pot i prescindir absolutament de l'altre. Per tant, falta, diguem-ne, aquell nexa que és més comunitari que societari, per dir-ho amb paraules tradicionals. Ens trobem davant d'una societat on l'objectiu és passar's-ho bé. Allò que ja diem als nostres néts, com t'ho has passat? T'ho has passat bé? Doncs ja està. Funciona. I aquest passar's-ho bé i l'oci, que determina un dels desitjos més importants del conjunt de la societat va degenerant amb una banalitat col·lectiva considerable. I davant d'això cal plantejar el sentit profund del que significa la cultura. I al final ens trobem davant d'una societat en què el futur fa més por que no pas repte. En el sentit que la gent té por de perdre la feina, té por que no li paguin la pensió, té por que

ecològicament se'ns fonguin els ploms, etc., etc. Doncs davant de tots aquests problemes, que em sembla que són significatius del conjunt de la societat, Catalunya té capacitat de resposta si els catalans ens proposem tenir-la. I davant d'aquest immediatisme, sapiguer que construir una nació ens dóna la funció bàsica de ser ciutadans responsables i creatius. Que davant de l'economicisme nosaltres hem de saber trobar, també, aquells elements comunitaris que ens donin una cohesió social bàsica. Davant de l'individualisme sabem que nosaltres formem part d'un conjunt cultural i social prou potent com perquè des d'aquest fet social i cultural puguem afrontar tots els problemes de la nostra societat actual. I sabem que el nostre objectiu fonamental, com a persones i com a col·lectivitat, no és el de passar-nos-ho bé, sinó el d'exercir una missió que posi en funcionament totes les capacitats espirituals que portem com a persones.

Per tant, des del conjunt dels grans reptes que té la nostra societat, que lògicament té molts aspectes positius, d'avenç tecnològic, d'avenç global, etc., etc., però amb aquests punts febles que em sembla que tenim, des de Catalunya és possible intentar trobar un conjunt col·lectiu de gent, com els de casa nostra, capaços d'afrontar tot això, si es donen una colla de condicions. Per mi la primera és que Catalunya només és governable quan hi ha una complicitat entre el món institucional polític i la societat civil. Amb dues condicions. Que la societat civil no sigui aquells que tinguin per ofici representar-la, sinó que hi hagi la visió lúcida d'aquells elements més dinàmics del conjunt de la nostra societat, que són capaços de donar una perspectiva important. I moltes vegades aquests estan amagats en la seva feina i no estan, diguem-ne, en la representació. Jo recordo una reflexió que feia en Francesc Cabana buscant els socis del Cercle del Liceu, a l'època de la revolució industrial. No en trobava cap dels industrials, només hi havia els grans comerciants, els representants de l'estat, etc., perquè els que després havien de configurar el futur de Catalunya estaven fent feina, i no estaven en el Cercle del Liceu. Voldria donar aquesta imatge.

I segon, la política cal que es regeneri, i que es regeneri amb voluntat de fer-ho aviat, i no esperar que les coses vagin evolucionant per si mateixes, perquè l'escepticisme sobre la política arriba a uns nivells extraordinaris. Només fa falta anar seguint els índex d'insatisfacció política que marca el CEO, que és aquell organisme que fa estadístiques de la Generalitat, per veure com estem cada vegada més allunyats del món polític. I Catalunya només és governable amb aquesta sintonia de fons. Cadascú al seu lloc,

lògicament, no es tracta de barrejar responsabilitats, però saber que hi ha un *feeling* entre una i altra capacitat de donar una dimensió que va més enllà de la capacitat legislativa i administrativa de la Generalitat. I que va més enllà de convertir el món socioeconòmic en experiències individuals, sinó que formen part de tot una trajectòria important.

Només recordar, perquè aquí hi ha gent que en sap molt més que jo, que durant segles Catalunya ha existit sense institucions polítiques, des del XVIII en endavant, i que s'ha aguantat per la reforma agrària del XVIII. Llegint el Pierre Vilar o el Josep Fontana ho expliquen prou bé; que s'ha aguantat per la revolució industrial del XIX i del començament del XX, que s'ha aguantat per la renaixença cultural, i després és quan ha vingut la reivindicació política del país. Però sempre hi ha hagut aquesta capacitat de baix cap dalt, que ha donat un perfil propi a la nostra identitat nacional. Per tant, tenim una trajectòria i un bagatge històric prou capaç de poder-nos donar una certa lucidesa. En el nostre país, ni els polítics s'han de tancar en el poder de l'administració i del pressupost, i fent veure que ells són els messies que arreglen els temes, ni hem de quedar reduïts a només l'experiència social, econòmica, i cultural, experiències de tipus personal, sinó que tenim un lligam comunitari prou fort. Aquesta seria per mi la primera condició.

La segona, també en la línia de la regeneració política, crec que no podem convertir les institucions polítiques de Catalunya en una trinxera de partits. Fa pena veure com els grans problemes que agafen a totes les administracions es converteixen en un pim, pam, pum polític. I és dramàtic i quasi esperpèntic veure el que està passant ara, en aquests moments, en el camp polític. Només fa falta que un digui A perquè surti el segon, que li tiri els plats pel cap perquè ha dit A, perquè l'important és B. Viure la política en aquest sentit, doncs, és realment tan reduccionista i tan curta de mires que fa que cada telenotícies sigui una escola de deserció política per part de molta gent. I això s'ha d'acabar. I s'ha d'acabar perquè a Catalunya teníem la tradició de la fidelitat institucional, o almenys això ens ho havíem imaginat. I la fidelitat institucional vol dir que les institucions no són dels partits que guanyen les eleccions, sinó que les institucions són del poble. I que els que han guanyat les eleccions tenen l'encàrrec d'administrar-ho, i provisionalment. I els que han quedat fora, en la oposició, tenen la responsabilitat de matisar el que per ells és una confrontació partidària i situar-ho en funció del que aquella institució significa.

Aquesta cultura que ens havien ensenyat ha anat baixant a uns nivells molt baixos. De tal manera que moltes vegades s'assembla, i perdonin, a alguna experiència que he tingut en la política madrilenya. Cada vegada més la nostra política s'assembla a aquest maniqueisme espanyol d'enfrontament per sistema, perquè tothom vol tenir el monopoli de la veritat en contra de l'altre. Aquest seria, per mi, el segon element. Retornar a la cultura política del sentit institucional.

El tercer element. Per connectar amb la societat civil es necessita que el polític que exerceixi la seva responsabilitat al capdavant de les institucions o allà on sigui, entengui la política no només des d'un punt de vista administratiu i d'exercici estricte del poder, sinó que l'entengui també en funció d'un projecte de visió de futur com a comunitat humana. Ha d'entendre que els catalans el que volem és recuperar la nostra visibilitat com a país, com a conjunt, precisament a partir de la dimensió més enllà de l'administració que té la política. Aquest per mi seria un altre element de reflexió.

I que després no es doni aquella confrontació ideològica, per dir-ho així, gràficament, dels renanistes i dels herdernistes, o com es digui. Sinó que Catalunya té l'experiència prou pròpia i prou integrativa com perquè aquesta dialèctica no es doni. Perquè tot el bagatge de la nostra història és un bagatge de modernitat i, a la vegada de fidelitat a la nostra tradició.

Jo crec que amb tots aquests elements és possible a Catalunya aixecar un regeneracionisme de tipus polític i de tipus integral prou important, si sabem baixar cadascú dels llocs on estem enquistats, i sabem fer una mica d'autocrítica, entenent per autocrítica no tant posar el dit a l'ull de l'altre, sinó mirar de veure com cadascú pot aportar en aquesta via de diàleg. Entenent per diàleg una gran aventura humana, que consisteix, primer, en conèixer les raons de l'altre. Segon, consisteix en comprendre'ls, que vol dir poder enriquir la teva mirada amb la del teu adversari. I després intentar compartir. Perquè, a veure, la política és confrontació i és debat, i tant, però la política és intentar també compartir un objectiu de visió del conjunt de la societat, i d'una societat plural com la nostra.

Hem començat de zero, al 1714, o al 1716, com vulguin. I hem començat de zero al 1939. Jo crec que ara no ho comencem des d'una dramàtica situació, com una guerra o una revolució interior. Però ens trobem en una situació fundant. I quan dic fundant, dic que és un privilegi poder enfocar aquest moment fundant amb tot el sentit creatiu que això implica, i amb tota la dosi de generositat que això significa, i amb la visió d'un país molt complex, però també a la vegada molt ric, en sentit humà. Em permeto només recordar dos o tres paràmetres per veure les potencialitats que tenim també des del punt de vista socioeconòmic. Tot i ser el 18 % de la població, representem el 30 % de les exportacions del conjunt de l'estat. I representem el 40 % d'aquelles que tenen més valor afegit. És a dir, Catalunya té un teixit industrial molt i molt important. I amb una vitalitat considerable. I aquest és un element que nosaltres l'hem de fer emergir, perquè per si sol no emergeix, perquè la gent té feina allà on treballa cada dia, per tirar la seva empresa, o per tirar la seva institució endavant. Però hem de ser prou lúcids per saber que som un país que tenim un dinamisme creatiu des del punt de vista socioeconòmic molt important, i sobretot molt arrelat a la nostra població, i no a les superestructures econòmiques. Aquest per mi seria un primer punt.

Tenim una bona xarxa d'iniciatives empresarials. Estem lluitant com els qui més perquè la nostra societat no sigui dual, sinó que sigui una societat cohesionada. I avui podem dir que respecte, per exemple, societats com la nordamericana a Catalunya hi ha uns espais per recollir la gent que queda a la cuneta de tot aquest procés. I això és molt i molt positiu. Ens trobem davant d'un repte. Perquè nosaltres tenim, en aquests moments, una població activa i una mà d'obra poc qualificada, especialment la que ha vingut immigrada arrel de la construcció. I nosaltres no podem pensar el nostre desenvolupament econòmic només amb criteris finesos, per dir-ho així amb caricatura. Hem de pensar amb la quantitat de gent que ha vingut a treballar aquí que no està gens preparada, i que també li hem de donar feina, i per tant amb una visió del sentit industrial del nostre país, que és allà on més fàcilment s'hi poden adequar i s'hi poden trobar. I crec que vivim la nostra catalanitat amb un gran concepte de modernitat. És a dir, no som gent de la barretina, som gent que estem amb el batec, diguem-ne, de la cultura i de les inquietuds de la nostra societat internacional.

I si em fan resumir, i acabo, em sembla que cal una estructura política del diàleg, no només de la negociació. Dir jo dono zero i tu demanes 10, doncs quedem cap allà al

cinc, això no és dialogar, això és comprar i vendre. Dialogar, en el sentit profund, vol dir intentar veure com els grans grups polítics del nostre país són capaços d'establir aquest diàleg sobre el nostre futur, d'una manera important. És per això que em permeto senzillament dir que estic absolutament a la disposició i recolzant la iniciativa del president del Parlament, perquè crec que aquesta és una necessitat tan gran com el pa que ens mengem. Aquest seria un primer punt.

I segon. Saber veure que la política no és només poder. El poder es guanya cada quatre anys amb les eleccions, el poder és l'exercici d'administrar un pressupost públic, però nosaltres necessitem credibilitat moral, com el pa que ens mengem. Nosaltres hem de complementar la manca de poder amb la credibilitat moral de la vida política. I això és possible. I és possible perquè si som capaços de capgirar la dinàmica actual, en què el monopoli dels partits que abans els hi esmentava és pràcticament el 100 % de la vida institucional política, el sapiguem capgirar, i situar els polítics amb allò que els dignifica més, que és en la seva relació directa amb el país, amb el poble, amb la gent. I que hagin de donar responsabilitats personals en el lloc que tenen com a punt de referència electoral. Perquè la política és persona, en el fons. No és només sistema, no és només esquema, no és només enquesta. I en aquesta capacitat de retrobament entre l'espai de la responsabilitat política amb el polític és allà on ens sembla que pot néixer aquest regeneracionisme.

I després, entendre que quan convertim la política en un producte a vendre, les necessitats financeres per aquest mercat són infinites. I que quan un partit sap que un gasta 100, l'altre ja pensa amb 150. I quan un sap que gasta 150, ja pensa amb el 200. Aquest espiral l'hem de trencar. I l'hem de trencar amb transparència. I l'hem de trencar amb aquest mínim d'honestedat que es necessita per estar en la vida cívica.

Jo crec que amb tots aquests elements som capaços de generar una visió ciutadana de civisme actiu i constructiu davant de la societat, com una gran oportunitat que en aquests moments tenim.

Això és tot.

Gràcies.

